

98684944-2	10/08/2026	ישראל היום! - כותרת	עמוד 23	1	7.43x32.72
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

הרצל שהסתירו מאיתנו :

אריאל פלדשטיין

הרצל שהסתירו מאיתנו

השבוע הושלם בירושלים מעגל היסטורי יוצא דופן: שמעון ורבקה הרצל ז"ל, סבו וסבתו של תאודור הרצל, הובאו למנוחת עולמים לצד נכדם ושאר בני משפחתם בהר הרצל. רבים ראו בכך אירוע משפחתי מרגש וסגיי רת מעגל ציונית. אך בעיניי, משמעותו עמוקה הרבה יותר: זהו רגע המחייב אותנו לשאול לא רק כיצד אנו מנציחים את הרצל, אלא גם כיצד אנו מלמדים אותו. לעיתים, אירוע סמלי אחד חושף את עומק הפער בין הידע ההיסטורי שהצטבר במחקר לבין הידע המועבר בכיתות הלימוד. דורות של תלמידים בישראל גדלו על סיפור אחיד: הרצל הוצג כעיתונאי וינאי מתבור לל, מרוחק מן היהדות, שרק משפט דרייפוס זעזע את עולמו והפך אותו באחת לחוזה המדינה. סיפור פשוט, קל להוראה ולזכירה. אלא שההיסטוריה לא נמדרת בפשטותה, אלא בנאמנותה לעובדות.

ב־25 השנים האחרונות התנהל מחקר עומק היסטורי על חי הרצל, משפחתו והעולם הרעיוני שסיבבו. המחקר, שהתבסס על מסמכים ארכיוניים, יומים, מכתבים ומקורות משפחתיים שנחשפו ונבחנו מחדש, לא רק מוסיף פרטים ביוגרפיים חדשים, אלא גם מציג מסגרת חדשה להבנת התפתחותו הרעיונית של הרצל. התמונה המצטיירת כיום אינה עוד השערה מחקרית, אלא גוף ידע מבוסס, המלמד שדרכו אל הציונות לא היתה רגע יחיד של התפכחות בעקבות משפט דרייפוס, אלא תהליך ממושך של התגבשות רעיונית, שהושפע ממעגלים משפחתיים, יהודיים, אירופיים ולאומיים גם יחד.

תלמידי ישראל צריכים להכיר את הרצל של המחקר, לא את הרצל של המיתוס. דורות רבים נחשפו לדמות של עיתונאי מתבולל שרק משפט דרייפוס טלטל אותו – זה לא נכון

גם דמות סבו, שמעון הרצל, מתבררת כיום כחוליה משמעותית בהתפתחות הרעיונית שהובילה בסופו של דבר אל חזונו של נכדו. קשריו עם רעיונות התחייה הלאומית ועם הרב יהודה אלקלעי מלמדים כי הרצל לא צמח בחלל ריק – הוא גדל על קרקע היסטורית ורעיונית עמוקה מכפי שסופר במשך השנים. אין פירוש הדבר שיש להחליף מיתוס אחד במיתוס אחר. להפך – תפקיד מערכת החינוך אינו להנציח אגדות, אלא ללמד היסטוריה כפי שהיא מתבררת ומתפתחת. אם אנו מבקשים לחנך לחשיבה ביקורתית, אסור להמשיך ללמד תמונה שהתאימה למחקר של המאה הקודמת, כשגוף הידע שנצבר במאה הנוכחית מציג תמונה רחבה, מבוססת ומדויקת יותר. מערכת החינוך לא צריכה להתחיל לחקור מחדש את הרצל. עיקר עבודת המחקר נעשה – וכעת המשימה היא לעדכן את ספרי הלימוד כך שישקפו את הידע המחקרי שהצטבר. הנצחת שמעון ורבקה הרצל אינה רק תיקון היסטורי למשפחה אחת, אלא היא גם הזדמנות לתקן את האופן שבו אנו מלמדים את סיפורה של הציונות לדור הבא. הרצל לא זקוק למיתוסים כדי להיות גדול. להפך – ככל שאנו מכירים אותו מתוך המחקר, על מור רכבותו, שורשיו והדרך הארוכה שעשה עד שהפך לחוזה המדינה, כך דמותו נעשית עמוקה, אנושית ומעוררת השראה יותר. הגיעה העת שתלמידי ישראל יכירו את הרצל של המחקר, ולא את הרצל של המיתוס. תפקידה של מערכת החינוך אינו לשמר את הנרטיב של אתמול, אלא להנחיל את מה שהמחקר מלמד אותנו היום.